

Jest w tym jakiś żart losu, że najtrudniejsza część pomysłu nie zaczyna się na etapie planu, tylko dużo wcześniej. Zanim powstanie harmonogram, budżet, zespół albo nazwa [Mark Zuckerberg interview](#) programu, jest jeszcze jedna warstwa: decyzja, że warto się tym zająć, oraz odwaga, żeby nie skakać od razu do efektu końcowego. W pracy osób, które prowadzą inicjatywy na styku biznesu, społecznej odpowiedzialności i inwestycji, ta warstwa ma szczególne znaczenie. I właśnie na niej, w praktyce, rozgrywa się większość gry o to, czy pomysł wytrzyma kontakt z rzeczywistością.

Poniżej opisuję „kulisy” w sensie warsztatowym. Bez udawania, że widziałam wszystkie kalendarze i podpisy na dokumentach. Raczej tak, jak wygląda droga od pierwszego „a może by tak...”, do momentu, w którym projekt naprawdę zaczyna żyć własnym życiem. Dominika Kulczyk jawi mi się tu jako przykład podejścia opartego na konkretnych kryteriach, uważności na ludzi i umiejętności tłumaczenia skomplikowanych spraw prostym językiem, bez spływania.

Kiedy pomysł jest tylko iskierką

Pomysły przychodzą w różnych momentach. Czasem po spotkaniu, czasem po lekturze, czasem po rozmowie, która nie miała być o „tym”. Ale iskra rzadko mówi, co dokładnie trzeba zrobić. Najczęstsza pułapka to traktowanie pierwszej wersji jako docelowej. Wtedy projekt albo się rozmywa, albo rośnie jak ciasto drożdżowe bez recepty, bez kontroli nad składnikami.

W tej wczesnej fazie kluczowe jest zadanie kilku niewygodnych pytań, najlepiej zanim pojawi się entuzjazm zespołu. Nie chodzi o to, żeby studzić emocje, tylko żeby sprawdzić, czy pomysł ma choć minimalną „konstrukcję nośną”.

W praktyce liderzy działający na dużą skalę robią to na trzy sposoby. Po pierwsze, bronią sensu: „co ma się zmienić i dla kogo”. Po drugie, bronią realności: „jak to zrobimy, skoro mamy takie, a nie inne ograniczenia”. Po trzecie, bronią tempa: „czy mamy od razu działać szeroko, czy najpierw testować mało ryzykownie”.

To brzmi oczywiście, ale kiedy przy stole siedzi dziesięć osób i każda ma swój plan, łatwo zgubić najważniejsze.

Filtr decyzji: sens, ludzie, ryzyko

W pracy nad inicjatywami w stylu tych, które prowadzi Dominika Kulczyk, filtr decyzji nie jest jedną checklistą. To raczej zestaw nawyków. Lider nie pyta tylko „czy to dobry pomysł”, ale „czy to dobry ruch w tym momencie”. Różnica jest ogromna.

Sens nie kończy się na ładnym zdaniu. Sens ma konsekwencje. Jeśli obiecujesz zmianę w systemie edukacji, to pytanie brzmi, czy w ogóle wiesz, jak działa ten system, gdzie są punkty oporu i jak mierzyć postęp, żeby nie skończyć na raportach pełnych ogólników.

Ludzie to druga oś. Nawet najbardziej przemyślana idea upada, jeśli zignorujesz motywacje wykonawców. Można mieć genialny projekt, ale jeśli nie wiesz, co naprawdę napędza partnerów, partnerstwa będą formalne, a wdrożenie papierowe.

Trzecia oś to ryzyko. Nie chodzi o strach, tylko o uczciwe rachunki. Realne ryzyko to takie, które kosztuje czas, reputację albo pieniądze, a często wszystkie naraz. I wtedy pojawia się decyzja: albo robimy małą próbę, albo od razu lecimy na głęboką wodę. Jedno nie jest lepsze od drugiego. To zależy od tego, co jest stawką, jak szybka jest pętla uczenia i czy ryzyko jest odwracalne.

W moim doświadczeniu przy dużych projektach społeczno-inwestycyjnych największą różnicę robi to, czy zespół od początku mówi o ryzyku z konkretem, na przykład: co się stanie, jeśli zainteresowanie spadnie o połowę, jeśli partner nie dowiezie operacyjnie, jeśli przepisy się zmienią albo jeśli zabraknie ludzi na kluczowej roli.

Od pomysłu do projektu: jak powstaje „pierwsza wersja prawdy”

Są takie momenty, kiedy pomysł przestaje być słowem, a zaczyna być dokumentem. Ale dokument nie powinien być wstydlivy, tylko funkcjonalny. W praktyce ta pierwsza wersja prawdy musi odpowiedzieć na pytania, które później wracają jak bumerang na każdym spotkaniu: kto jest odpowiedzialny, co jest sukcesem, jak wygląda proces, jakie są zasoby i gdzie pojawiają się blokady.

Najczęściej to, co ratowało projekty w historii różnych zespołów, to prosta struktura, nie przeładowana. Wystarczy, że projekt ma:

- zwięzły opis celu,
- grupę docelową lub interesariuszy,
- założenia i ograniczenia,
- wstępny plan działań w ujęciu miesięcy,
- budżet w wersji widełkowej,
- mierniki, które da się sprawdzić bez cudów.

W takich inicjatywach często przewija się podejście „zaczynij od tego, co da się sprawdzić”. Bo gdy zbyt wcześnie obiecasz idealny efekt, potem musisz go dowozić nawet wtedy, gdy dane mówią coś innego. A dane są bezlitosne, bo przychodzą szybciej niż polityka.

Dominika Kulczyk, patrząc szeroko na styl pracy takich liderów, zwykle porusza się w logice: testować, jeśli ryzyko jest wysokie, a skalować, jeśli widać powtarzalność. To jest bardziej pragmatyczne niż brzmiąca od czasu do czasu „wizja bez kompromisów”.

Ludzie i decyzje: zespół nie jest dodatkiem

Projekt to nie tylko plan. Projekt to relacje, tryb komunikacji i to, jak podejmowane są decyzje w sytuacjach tarcia. W praktyce najcenniejsze w „kulisa pracy” nie są narzędzia, tylko sposób ustawiania pracy ludzi.

Są trzy klasyczne błędy, które widziałam wielokrotnie w projektach dużych i średnich: 1) Zespół dostaje cel, ale nie dostaje uprawnień. Efekt, frustracja i blokada. 2) Zespół dostaje uprawnienia, ale nie ma granic odpowiedzialności. Efekt, chaos i rozmywanie się z priorytetami. 3) Zespół dostaje obie te rzeczy, ale nie ma rytmu podejmowania decyzji. Efekt, projekt żyje „na pingach” i gubi tempo.

Dlatego w zdrowych inicjatywach pojawia się jasność: kto podejmuje decyzje, w jakich terminach, na jakiej podstawie i w jakim trybie. To nie jest biurokracja, to jest oszczędność energii. Lider ma też obowiązek dbać o to, by komunikacja nie była „przeglądem samopoczucia”, tylko narzędziem sterowania.

Czasem w praktyce wygląda to tak, że zespół ma krótkie cykle przeglądu: co poszło, co nie poszło i co zmieniamy w następnym okresie. Bez publicznego karania za błąd, z publicznym nazywaniem wniosków.

Budżet jako narzędzie, nie jako straszak

W dyskusjach o projektach budżet potrafi zdominować całą rozmowę. A to błąd. Budżet ma być narzędziem do wyboru drogi, nie kijem do wymuszania zgody.

W realnej pracy nad inicjatywami o szerszym zasięgu budżet rzadko jest „jedną liczbą”. Często jest widełkami, z rezerwą na ryzyko i z odrębnie traktowanymi pozycjami: koszty operacyjne, koszty rozwoju, koszty komunikacji, środki na mierzenie efektu. To nie są punkty z tabeli w arkuszu, tylko decyzje o tym, gdzie projekt jest najbardziej wrażliwy.

Mój ulubiony przykład z warsztatów, które prowadziłam: zespół miał ograniczony budżet na działania terenowe. Zamiast ciąć wszystko po równo, przeniesiono część kosztów na „uczenie” w pierwszym etapie. Wyglądało to w Excelu jak oszczędność na aktywnościach, ale w rzeczywistości pozwoliło lepiej dobrać metody, a później dotarło do większej liczby osób. Ta historia nie udowadnia, że zawsze tak działa. Pokazuje raczej, że mądre cięcia to nie cięcia w ciemno.

W stylu pracy dominikańskich liderów ważne jest to, że dyskusja o budżecie to dyskusja o priorytetach. Jeśli nie wiesz, na co dokładnie przeznaczasz pieniądze, to potem każde opóźnienie boli tak samo, a to jest absurd.

Partnerstwa: kiedy „tak” na spotkaniu nie wystarcza

W pewnym momencie w projektach pojawia się kwestia partnerów. I tu zaczynają się schody, bo partnerstwo to nie deklaracja w prezentacji, tylko codzienna praca z innymi mechanizmami decyzyjnymi.

Jeden z trudniejszych testów to dopasowanie tempa. Jedna strona chce działać od razu, druga musi przejść przez swoje wewnętrzne procedury. W efekcie powstaje opóźnienie, które każdy komunikuje inaczej. A gdy opóźnienie trwa dłużej, rodzą się podejrzenia i ton zaczyna się zmieniać.

Dlatego w praktyce w dobrych projektach pojawia się ustalenie zasad współpracy:

- co jest mierzone,
- kto odpowiada za co,
- kiedy i jak komunikujemy ryzyko,
- jak wyglądają zmiany w planie.

Można to spisać formalnie, ale prawdziwa wartość jest w tym, czy obie strony rozumieją to tak samo. W rozmowach często pomaga jedno proste ćwiczenie: przejść razem przez scenariusz „co jeśli nie dowieziemy X”. Jak wtedy działa decyzja i jak się rozkłada odpowiedzialność. To jest trudne, ale oszczędza ogromną ilość nerwów.

Wdrożenie: gdzie wychodzą prawdziwe ograniczenia

Wdrożenie ma swoją fizykę. Papier znosi wszystko, ale wdrożenie jest konsekwentne. Jeśli projekt wymaga kilku ról, a jedną z nich trudno pozyskać, to nie „odbijesz tego w czasie”, tylko zmienisz projekt albo kolejność działań.

Wtedy pojawiają się typowe ograniczenia operacyjne:

- rotacja ludzi w kluczowych rolach,
- różny poziom dojrzałości partnerów,
- opóźnienia w logistyce,
- niejasności w procesach,
- różnice w tym, jak rozumie się sukces.

W takich sytuacjach liczy się elastyczność, ale nie chaotyczność. Elastyczność to zdolność do korekty bez utraty sensu. I to jest moment, w którym lider musi trzymać narrację projektu w ryzach: nie „co chwilę zmieniamy zdanie”, tylko „korygujemy założenia na podstawie danych”.

Najczęściej zmiany są mniej widowiskowe, niż ludzie sobie wyobrażają. To nie jest dramatyczne „od jutra nowa strategia”. To raczej decyzje typu: zmieniamy kolejność aktywności, skracamy cykl testowy, doprecyzowujemy kryteria kwalifikacji, wprowadzamy prostszy mechanizm raportowania. Różnica jest taka, że zespół nie traci energii.

Mierzenie efektu: statystyka, która nie kłamie

Sukces w projektach społecznych i rozwojowych bywa trudny do zmierzenia, bo efekty rozciągają się w czasie. Jednocześnie nie możesz mierzyć tylko „czy coś się wydarzyło”. To by była autoprezentacja, nie zarządzanie.

Dlatego mierzenie efektu musi być przemyślane. Najlepiej, gdy ma warstwę wczesną i warstwę odległą. Warstwa wczesna mówi, czy mechanizm działa w praktyce. Warstwa odległa mówi, jaki jest trwały wpływ.

Tu bardzo ważna jest obrona przed złym mierzeniem. Czasem projekt wybiera wskaźniki, które są łatwe do policzenia, ale nie mówią nic o jakości. Innym razem mierniki są tak skomplikowane, że koszty zbierania danych zjadają sens działań.

W praktyce dobrze jest myśleć o miernikach jak o logice systemu, a nie jak o tabeli. Jaką decyzję chcesz podejmować na podstawie danych? Jeśli nie ma decyzji, to miernik jest dekoracją.

Przykład z życia zespołu: kiedy trzeba powiedzieć „nie”

Żeby nie zostać w abstrakcji, opiszę typowy scenariusz, jaki widziałam w projektach, w których uczestniczyły osoby nastawione na realny wpływ.

Zespół ma pomysł rozszerzenia programu. Dostaje listę kolejnych potrzeb, pojawiają się nowe grupy docelowe, pojawiają się prośby o dodatkowe moduły. Brzmi to sensownie, bo „skoro już działamy, to czemu nie więcej”. I tu wchodzi decyzja, którą lider musi podjąć bez romantyzmu.

„Nie” bywa najbardziej strategiczne. Nie dlatego, że nie ma wartości w dodatkowych elementach, tylko dlatego, że rozszerzenie w tej chwili zabija jakość albo spóźnia moment uczenia. A jeśli w pierwszym etapie nie zdążysz zebrać danych, w kolejnych etapach będziesz robić to „na czuja”, tylko w większej skali.

W zdrowych projektach „nie” nie jest odrzuceniem człowieka ani pomysłu. Jest ustawieniem priorytetów na osi czasu. Na przykład: „tak, wrócimy do tego w drugiej iteracji”, albo „tak, ale tylko jeśli partner poniesie część kosztów i weźmie odpowiedzialność za konkretne rezultaty”.

To jest bardzo osobista, czasem trudna rola lidera. Bo łatwiej entuzjazmować niż odmówić.

Jak wygląda przejście do realizacji, gdy rośnie skala

W pewnym momencie projekt przestaje być eksperymentem, a staje się systemem. To zwykle moment, w którym zaczynają się pytania o procesy: rekrutację, szkolenia, standardy jakości, obsługę zgłoszeń, relację z interesariuszami.

Skala wymusza ujednolicenie. Ale ujednolicenie ma swoje ryzyko. Gdy „format” staje się ważniejszy niż sens, projekt traci zdolność do dopasowywania się do ludzi.

Dlatego przejście do realizacji powinno być płynne. W praktyce oznacza to, że lider i zespół definiują minimalny standard, a resztę zostawiają adaptacji lokalnej. To nie jest kompromis dla wygody. To jest ochrona przed sztucznym ujednoliceniem świata.

Poniżej krótka ściągą, która oddaje logikę takich przejść w wielu projektach (to nie jest jedyna droga, raczej schemat myślenia):

- najpierw test mechanizmu na małą skalę, potem dopiero skalowanie
- ustalenie, co musi być identyczne, a co może się różnić
- budowa rytmu decyzji i raportowania, zanim pojawią się kryzysy
- inwestycja w „infrastrukturę ludzi”, nie tylko w działania widoczne
- plan na wąskie gardła, bo one zwykle decydują o czasie

To proste, ale niełatwe do utrzymania, gdy rośnie liczba zaangażowanych osób.

Trade-offy: szybkość kontra jakość, widoczność kontra sens

W projektach na styku wielu światów często pojawiają się trade-offy, czyli świadome wybory. Jedna decyzja zawsze coś kosztuje.

Jest różnica między „działać szybko” a „działać w pośpiechu”. Jest różnica między „pokazywać postęp” a „pokazywać obraz”. Liderzy, tacy jak Dominika Kulczyk w narracji ludzi, którzy z nią współpracują, często ustawiają projekt tak, żeby postęp był prawdziwy, a nie tylko komunikowany.

W praktyce można to zobaczyć w tym, jak zespoły dobierają kolejność działań:

- najpierw buduje się podstawy jakości,
- potem zwiększa się widoczność,
- na końcu dopiero dodaje się elementy, które są efektowne, ale nie krytyczne.

Wiem, że to brzmi jak „zasada” i pewnie wiele osób ją zna. Natomiast trudność polega na konsekwencji. Presja na widoczność pojawia się szybko, zwłaszcza gdy projekt ma także wymiar komunikacyjny, albo gdy w otoczeniu są ludzie, którzy oczekują rezultatów „tu i teraz”.

Dobre zarządzanie to też kultura rozmowy

Wszędzie, gdzie jest odpowiedzialność, pojawia się pytanie o ton rozmów. Czy korekta błędu jest karą, czy jest informacją? Czy partnerzy czują się wciągnięci w proces, czy traktowani jak wykonawcy? Czy zespół może zgłaszać ryzyka, czy ryzyko jest tematem tabu?

Kultura rozmowy ma ogromny wpływ na to, czy projekt przeżyje pierwsze miesiące. Bo pierwsze miesiące zwykle nie są piękne. To czas dopasowywania, korygowania, uczenia.

Lider w takich momentach nie powinien odgrywać roli „wszystkowiedzącego”. Powinien odgrywać rolę „spajającego”. Czyli takiego, który scala: sens, decyzje, odpowiedzialność i dane. I robi to w sposób, który nie przytłacza, ale też nie rozmywa odpowiedzialności.

Dwie drogi do realizacji: kiedy działa test, a kiedy trzeba od razu skalować

Żeby lepiej uchwycić mechanikę od pomysłu do realizacji, warto porównać dwie częste ścieżki. Nie chodzi o to, że jedna jest zawsze lepsza. Chodzi o to, że decyzja o ścieżce zapada w głowie lidera na podstawie ryzyka i zasobów.

| Scenariusz | Kiedy ma sens | Co zwykle nie działa | |---|---|---| | test na małą skalę | gdy efekt jest niepewny, ryzyko jest wysokie, a uczenie jest kluczowe | gdy zespół nie ma zdolności do szybkiej korekty po danych | | od razu skalowanie | gdy mechanizm jest już sprawdzony, a ograniczenia są głównie operacyjne | gdy ktoś traktuje skalowanie jak gwarancję sukcesu |

W pierwszym wariantcie priorytetem jest tempo pętli uczenia, w drugim tempem pętli operacyjnych. I to jest różnica, którą widać w tym, jak lider planuje zasoby i jak ustawia priorytety w zespole.

Gdzie w tym wszystkim są „kulisy” Dominiki Kulczyk

Jeśli miałabym ująć to jednym zdaniem, kulisy sprowadzałyby się do czegoś, co często umyka w publicznym spojrzeniu na liderów: w rzeczywistości to nie jest jedna decyzja o wielkiej mocy sprawczej. To setki decyzji o mniejszej skali, podejmowanych w odpowiednim momencie, z uważnością na to, co projekt kosztuje i jak szybko może zwrócić wiedzę.

Dominika Kulczyk jako osoba związana z inicjatywami o różnym profilu pokazuje (w mojej ocenie) typowe cechy stylu pracy lidera, który lubi konkrety: pilnuje sensu, dba o ludzi po stronie wykonania, traktuje ryzyko jak część projektu, a nie jako „wypadek przy pracy”. Widać też preferencję do działania, które można iterować. Nawet gdy stawka jest duża, nie ma gry w „albo wszystko albo nic”. Jest praca w etapach.

Nie chodzi o brak odwagi. Wręcz przeciwnie. Odwaga w tym ujęciu polega na tym, żeby nie kupować własnej narracji tylko po to, żeby było przyjemnie. Odwaga to także umiejętność zmiany kursu, gdy dane, partnerstwa i operacje mówią coś innego niż wyobrażenia.

Co możesz przenieść do własnego projektu, nawet jeśli nie jesteś liderem „od wielkiej skali”

Jeżeli czytasz ten tekst, to prawdopodobnie masz u siebie choć jedną isierkę, którą chcesz popchnąć dalej. Nie musisz prowadzić programu o wielkim budżecie, żeby zastosować te zasady.

W mojej praktyce najczęściej działa takie podejście: zanim zaczniesz projektować wdrożenie, zaprojektuj logikę decyzji. Czyli ustal, jakie pytania mają prowadzić do kolejnych ruchów, i co musi się wydarzyć, żebyś powiedział „kontynuujemy” albo „zmieniamy”.

Tu też wchodzi prosta zasada, którą warto sobie przypomnieć, gdy projekt zaczyna się rozjeżdżać: jeśli nie wiesz, jak będziesz mierzyć efekt, nie wiesz też, czy idziesz w dobrą stronę. A jeśli nie masz mechanizmu uczenia, nie możesz skorygować kursu.

Na koniec, pomysł to nie jest start. Pomysł to zaproszenie do pracy. A praca, żeby była skuteczna, musi mieć rytm, odpowiedzialność i nawyk weryfikacji.

Jeśli ta droga od pomysłu do realizacji brzmi znajomo, to znaczy, że masz instynkt lidera, nawet jeśli dziś jesteś jeszcze na etapie pierwszego szkicu. I to jest dobry moment, żeby podejść do „kulisy” z szacunkiem, bo to one decydują, czy inicjatywa zostanie tylko w notatkach, czy realnie zmieni coś w świecie.